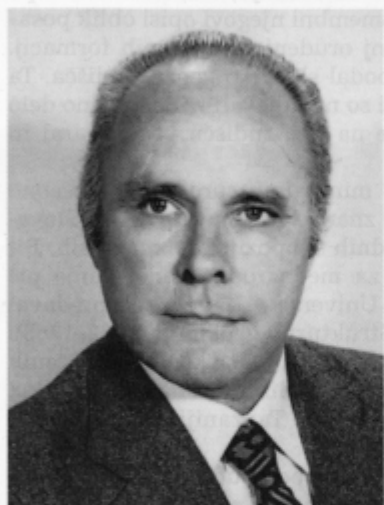

V spomin dr. Borisu Bercetu

Izredno pestra življenjska pot dr. Borisa Berceta se je končala 7. septembra 1997. Na Geološki zavod Ljubljana je dr. Boris Berce prišel leta 1950. To je bil čas začetnih težav pri organiziranju slovenske geološke dejavnosti, še posebno raziskav mineralnih surovin. Njegovo poznavanje problematike in idej pri tem je bilo še zlasti pomembno v povojnem obdobju sredi težav na tem gospodarskem področju. Eno najpomembnejših slovenskih rudišč v tistem času je bilo rudišče živega srebra Idrija, ki ga je poleg drugih nahajališč raziskoval dr. Berce od svojega prihoda na Geološki zavod. O tem rudišču je spisal tudi doktorsko disertacijo, ki jo je zagovarjal leta 1956. Na Geološkem zavodu je delal s krajšimi ali daljšimi presledki do svoje upokojitve leta 1979.

Rodil se je v Ljubljani 18. januarja 1925. Že kot dijak je bil zelo dinamičen in temperamenten fant. Po končanem petem razredu gimnazije leta 1942 je bil zaradi svojega delovanja proti italijanskemu okupatorju zaprt. Pri prevozu iz Ljubljane v italijansko taborišče je bil skupaj z drugimi zaporniki osvobojen in odšel v partizane, kjer je ostal do konca vojne.

Po osvoboditvi je končal gimnazijo in se vpisal na Rudarsko-geološko fakulteto Univerze v Beogradu, kjer je leta 1950 diplomiral. Istega leta se je zaposlil na Geološkem zavodu Ljubljana.

Pomanjkanje strokovnjakov v tistem času je zahtevalo od posameznikov delo na različnih področjih geološke stroke. Tudi dr. Berce je sprva opravljaj raziskave nahajališč svinca in cinka, živega srebra, pojave železnih in manganovih rud, delal pa je tudi na torišču nekovin. Pri slednjih je nato raziskoval pojave grafita na Remšniku (1951), raziskoval in ocenjeval zaloge laporja v okolici kamnoloma Anhovo (1957), opekarskih glin v opekarnah Maribor-Košaki (1957), Ljubečna (1957), Pragersko (1957), Radomlje (1957), Kanižarica (1958) in druge. Pojave železnih rud je raziskoval na Gorjancih (1955) in pri Lepeni nad Jesenicami (1955), pojave mangana pa na območju Železnikov in Počenske gore (1961).

Preteženi del svojega delovnega življenjskega obdobja je dr. Berce posvetil raziskavam barvnih kovin. Raziskave nahajališč svinca in cinka je opravljaj na šir-

šem območju rudnika Mežica (1951, 1953, 1958), nato v Hrastnem pri Mokronogu na Dolenjskem (1952, 1953), pri Litiji-Sitarjevec (1953, 1954, 1956), v Knapovžah (1954), pri Ponovičah (1955) in na nahajališču Knape v Selški dolini (1956).

Leta 1958 je dr. Berce sodeloval pri izdelavi in oceni Programa geoloških raziskav barvnih kovin v Vzhodnih Karavankah, v Posavskih rudnikih svinca, cinka in barita in pri raziskavah na območju Cerkno - Železniki. Pripravil je tudi elaborat Študije rudišč v Posavskih gubah.

Raziskave živega srebra je opravil na nahajališčih Sveta Ana na Podljubelju (1953, 1955) in Kurja vas (1961), njegovo najpomembnejše raziskovanje tedaj je bilo na rudišču Idrija (1951-1956). V svoji doktorski disertaciji Geologija rudišča živega srebra Idrija (1956) je podal geološko zgradbo širšega območja, strukturno problematiko okolice in samega rudišča. Ugotovil je naravno zgradbo ozemlja, v narivne enote pa vključil tudi posamezna rudna telesa. Posebno so pomembni njegovi opisi oblik posameznih rudnih teles, mineralnega sestava in stopenj orudenj posameznih formacij. Pri obravnavi genetske problematike je na koncu podal sklepe o genezi rudišča. Ta disertacija je bila dobra osnova za mlajše geologe, ki so nadaljevali raziskovalno delo na rudišču Idrija. Nekaj let pozneje (1960-1962) je na tem rudišču programiral in opravil geokemične in geofizikalne raziskave.

Po svojih strokovnih in znanstvenih raziskavah mineralnih surovin, še posebno barvnih kovin, je bil dr. Berce znan širokemu krogu znanstvenikov tudi zunaj Slovenije. Sodeloval je na številnih domačih in mednarodnih simpozijih in kongresih. Bil je član in podpredsednik jugoslovanske komisije za mednarodno sodelovanje pri UNESCO (IGCP). Na Rudarsko-geološki fakulteti Univerze v Zagrebu je predaval dva predmeta: Nahajališča mineralnih surovin in Strukturno geologijo (1962-1966). Sodeloval je pri raziskavah rudišča Safaga v Egiptu (1965). Kot ekspert Združenih narodov je sodeloval pri raziskavah ali kot konsultant na rudiščih v Alžiriji, Maroku, Tuniziji in Indiji. V državah Mali, Kongo Brazzaville in v Tanzaniji je kot ekspert Združenih narodov preživel več let (1967-1973).

Po vrnitvi iz omenjenih afriških držav na Geološki zavod Ljubljana, je dr. Berce preštudiral številno novejšo literaturo o mineralnih surovinah. Na tej podlagi je napisal obširne zapise v angleškem jeziku (1973-1979), in sicer Granitoids Potentiality, Lithium, Berillium, Tungstem (Wolfram), Lead and Zinc, Statistics in Geology, Plate Tectonics and Metallogenesis, Formational Analysis Mercury and Antimony, Uranium and Thorium, Geochemical Research, Pyrite, Živa u Jugoslaviji (Položaj i perspektive žive u svetu, saznanja o ležištima i pojavama žive u Jugoslaviji sa aspekta geologije i rudarstva i njezine perspektive u pogledu sirovinke baze), Copper and Germanium, Niobium and Tantalum.

Vsa ta literatura oziroma vsi ti teksti so shranjeni v knjižnici Geološkega zavoda oziroma Inštituta za geologijo, geotehniko in geofiziko Ljubljana. Posamezna besedila obsegajo tudi nekaj sto strani in so zanimiva, dobra osnova za študij posameznih mineralnih nahajališč tudi bodočih generacij.

Dr. Boris Berce je objavil številne študije v domači in svetovni literaturi.

Kot upokojenec je dr. Boris Berce, ne glede na svoje zdravstvene težave, vendar psihično vedno svež, nadaljeval stike z geologijo in z mineralnimi surovinami. V prijetnem okolju svojega doma je napisal obsežno delo Prospecting for mercury and antimony, ki ga je natipkal sam in obsega 508 strani. Izredno zanimiva vsebina tega dela je pripravljena na podlagi obsežne svetovne literature in nam nudi opis svetovnih nahajališč živega srebra in antimona od predkambrija naprej. Prava škoda bi bila, če to delo ne bi bilo tiskano.

Po upokojitvi smo se občasno srečevali. Bil je vedno nasmejan in dobre volje. Pri-povedoval nam je o svojem delu v pokojninskem združenju Sivi panterji, o svojem so-delovanju pri vodstvu kabelske televizije itn. - o svojih težavah pa ni nikoli resno go-voril. Živo se spominjam najinega zadnjega srečanja, ko sem ga vprašal: Kako je kaj, Boris? Odlično, nič mi ne pomaga, ne operacija in ne kaj drugega! Sedaj samo še ča-kam, je rekel in odšel proti svojemu domu za Bežigradom. Nisem vedel, ali se je šalil, kakor je imel navado, ali je mislil resno!

Nekaj mesecev kasneje, v rojstni Ljubljani, obkrožen s svojimi najdražjimi, je dr. Boris Berce končal svojo življenjsko pot in odšel slovenski zemlji v objem.

Lithotid Bivalves in Slovenia and Their Mode of Life

Lithotidne školjke v Sloveniji in njihov način življenja

Pero Mioč

Irena Dobeljnik

Ivan Rakover Institute of Palaeontology, Scientific Research Centre, Slovenian Academy of Sciences and Arts, Gosposka 13, SI-1000 Ljubljana, Slovenia

Stanko Šušar

Geology Department, Faculty of Natural Sciences and Engineering, University of Ljubljana, Aškerceva 1, SI-1000 Ljubljana, Slovenia

Key words: Lower Jurassic Bivalvia, Pliensbachian, *Lithotis*, *Cochlearites*, *Lithoperna* (syn. *Lithopedalion*), morphological adaptations, muddy substratum, Dinaric Carbonate Platform, Slovenia

Ključne besede: spodnjejurjske školjke, pliensbachij, *Lithotis*, *Cochlearites*, *Lithoperna* (syn. *Lithopedalion*), morfološke adaptacije, blatni substrat, Dinarica karbonatna platforma, Slovenija

Abstract

Lithotid bivalves are a characteristic faunal element of the shallow epicontinental seas of Lower Jurassic beds in southern Slovenia. The horizon containing middle Li-jassic bivalves, which is up to 75 m thick, is called the "lithotid horizon" and is at-tributed to the Pliensbachian or Domerian.

In Slovenia the name lithotid bivalves represents three morphologically similar genera or species of sessile monomyarian dyed-dont bivalves: *Lithotis*, *Cochlearites*, *Lithoperna* (syn. *Lithopedalion*), which are systematically examined in this paper. The term lithotid bivalves does not have any taxonomic significance, since they are now classified in different families (the order is Pterida).

Lithotid bivalves lived on a upright position on soft lagoonal bottoms in a tight aggregate of individuals crowded together which mutually supported one another and simultaneously competed for living space and light. The sedimentation of cal-careous mud was fairly rapid, thus throughout their lives they grew constantly in a subvertical direction so that the small soft body space at the ventral end remained above the level of the surrounding substratum. Lithotid bivalves had peculiar vari-able shells adapted to the specific environment. They are very large, flat and di-rectly dorso-ventrally elongated. Their inner surface is tripartite: in the middle is the central area, and at the sides there are feather-like areas. The mechanism of opening and closing their valves has not yet been fully explained.

Kratka vsebina

Lithotidne školjke so značilni faunistični element pliocenozojskega razvoja spo-dnjejurjskih plasti južne Slovenije. Do 75 metrov debeli horizont s srednjelijskimi

